

De Egyptische godenwereld

Egyptisch Pantheon

1 - Op volgorde plagen Egypte

2 - Op alfabetisch volgorde

De godsdienst van de Egyptenaren

Natuurreligie

De Egyptische godsdienst is een natuurreligie

Twee natuurverschijnselen zijn voor Egypte belangrijk:

- De opkomst en ondergang van de zon
- De jaarlijkse overstroming van de Nijl

Herhaling van deze natuurprocessen is alleen mogelijk

bij een juiste balans van de goddelijke natuurkrachten

Dit wordt uitgedrukt in het begrip "Maät"

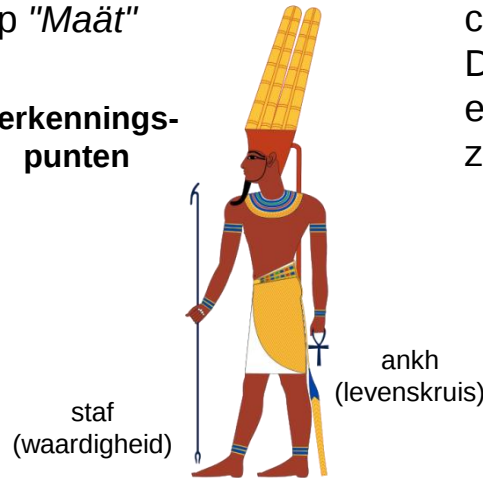
Maät

De aanduiding van het
geheel aan waarheid,
stabiliteit

en rechtvaardigheid en
kosmische orde

De personificatie van deze
waarden is de **godin Maät**

Herkenning- punten

Veelgodendom

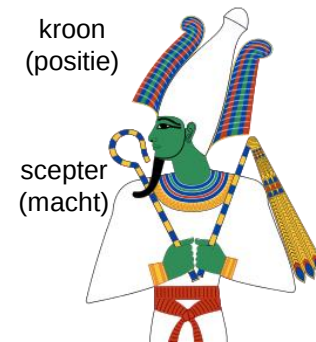
Voor de Egyptenaar zijn hun goden als
onzichtbare natuurkrachten, waarneembaar
in natuurverschijnselen (vooral in dieren)

De godenwereld bestaat uit tientallen goden
Daarin komen familierelaties voor, overigens
met dubbelingen en veel onduidelijkheden

Ze verschijnen in diverse vormen

(mensfiguren, dieren en als hybride, een
combinatie van mens en dier)

De goden hebben eigen herkenningpunten:
een symbool of kroon en/of de attributen die
zij in de hand houden

De farao (zoon van Chepri/Atoem/Re)

Maät is de maatstaf voor de hoofdrol van de farao:

De kosmische orde handhaven voor de vruchtbaarheid van het land en zijn bewoners

Als mens onder de goden en god onder de mensen is de farao middelaar tussen goden en mensen

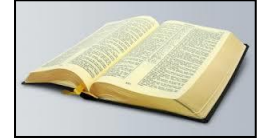
Hij moet offers brengen aan de goden en rechtvaardig zijn mensen besturen

De vele goden spelen in heel het leven in Egypte een overheersende rol
De grote betrokkenheid op hun godsdienst is op zich positief, maar helaas gaat het hier om afgoden

De Bijbel over de goden van de volken

God alleen is Heer

Er zijn vele zogenaamde goden, er is maar één God
Goden door mensen bedacht of gemaakt zijn slechts afgoden
Wissel de majesteit van God niet in voor beelden van vergankelijke schepselen
Geef aan natuurkrachten, mensen en dieren geen plaats die alleen aan God toekomt

De God van de Bijbel tegenover over de goden van Egypte

Strafgericht in de tien plagen in Egypte

De God van de Hebreeën stoot de Egyptisch goden van hun voetstuk
"Ik zal aan al de goden van de Egyptenaren strafgerichten voltrekken"
De tien plagen hebben dan ook allemaal een religieuze lading
Het is een "gevecht" tussen de God van de Israëlieten en de goden van Egypte
Dit wordt aangegeven in het eerste deel van deze presentatie

In de volgende sheets komen de Egyptische goden aan de orde
Eerst per plaag de goden die erbij betrokken waren
Daarna in alfabetische volgorde de meest belangrijke Egyptische goden

De tien plagen in Egypte

1. Water wordt bloed
2. Kikkers
3. Stof wordt muggen
4. Ongedierte
5. Veepest
6. Zweren
7. Hagel
8. Sprinkhanen
9. Duisternis
10. Dood eerstgeborenen

God overwint Egyptische goden

1. Noen - Sobek - Chnoem - Hapy
2. Heket
3. Geb - Osiris - Thoth
4. Chepri - Selket
5. Ptah - Hathor - Amon-Re
6. Re - Atoem - Noet - Sjoë
7. Ptah - Seth - Horus
8. Noet - Geb - Horus - Windgoden
9. Re - Thoth - Chons
10. Godsgericht over alle goden

Betrokken goden bij de **eerste** plaag "Water wordt bloed"

Noen - Sobek - Chnoem - Hapy

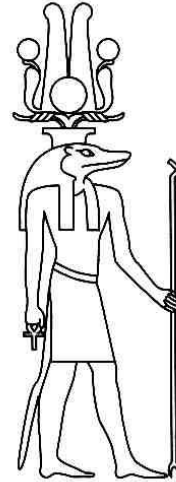

Noen

God van het oerwater
Scheppergod

Als mens aangeduid
Haalt elke nieuwe dag
de zon uit het water

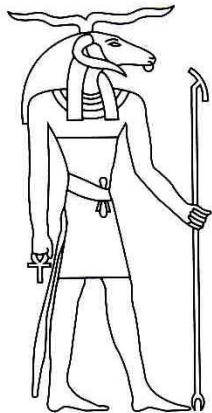
De Nijl is bron van leven
Egypte had vele nijlgoden

Sobek

Watergod
Beschermer van de Nijl
Vruchtbaarheidsgod
Scheppergod

Krokodillengod

Chnoem

God van de Nijlbron
Beschermer Nijloverstroming
Vruchtbaarheidsgod
Scheppergod

Ramgod
Ook met pottenbakkersschijf
waarop hij alle leven schept

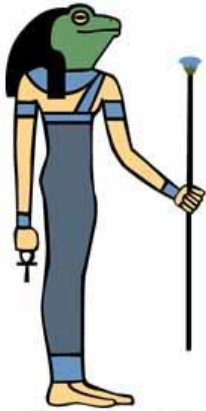

Hapy

God van de overstroming
Schepper en onderhouder
van het leven

Weldoorvoede man met
hangende borsten en bolle buik
Hoofdtooi van waterplanten
Egyptisch hapy = overstroming

Betrokken godin bij de **tweede** plaag "Kikkers"

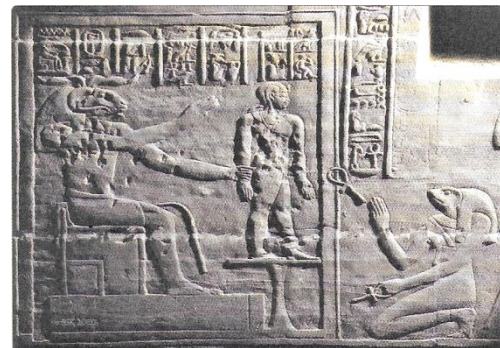
Heket

God van beginnend leven
(van mensen en goden)
Beschermer van
zwangerschap en geboorte
Schepper- en Herscheppergod
Moeder van moeders en goden

Kikkergodin
Vrouw van Chnoem

De kikker is in Egypte symbool
van (beginnend) leven

Chnoem boetseert op zijn pottenbakkersschijf
"Het Horuskind, zoon van Osiris"
De kikkergodin Heket brengt het geboetseerde tot leven

Betrokken goden bij de **derde** plaag "Stof wordt muggen"

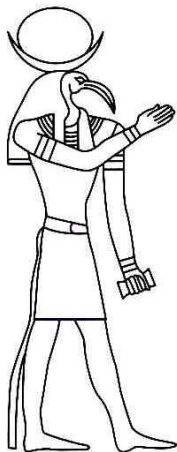
Geb - Osiris - Thot

Geb

God van de aarde
Vruchtbaarheidsgod
Groeï van de vegetatie
God van het dodenrijk

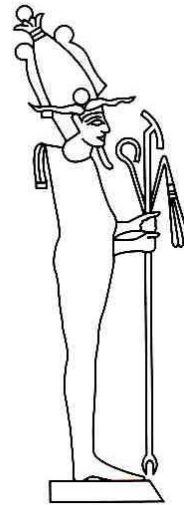
Man met gans of
rode kroon op hoofd,
vaak liggend op de grond

Thot

God van schrift, wetenschap,
geneeskunde en wetgeving
Wijsheidsgod
God van de maan
Plaatsvervanger zonnegod
Scheppergod

Ibis met maansikkel of baviaan

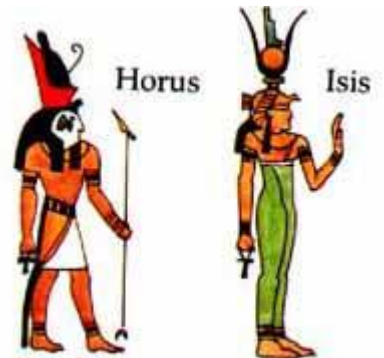
Osiris

Vegetatiegod
Vruchtbaarheid
Heerser harmonieus
en geordende wereld
Dodengod en
dodenrechter

Zoon van Geb
Broer van Seth

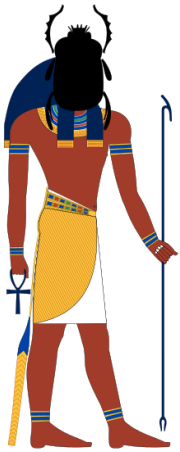

Ook de magie-goden
(Thot en anderen)
vallen van hun voetstuk
De magiërs waren
wetenschappers

Isis is gemalin van Osiris
Hores is hun zoon

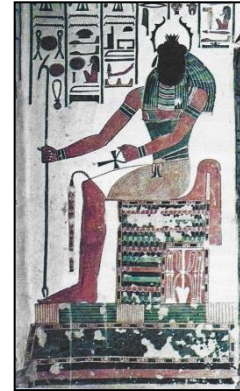
Betrokken god bij de **vierde** plaag "Ongedierte"

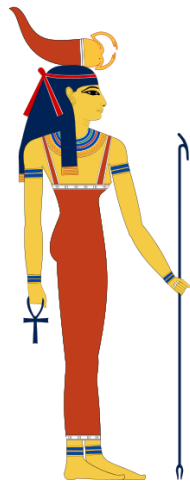
Chepri

God van de opkomende zon
Zichzelf scheppenden god
Scheppergod/Oergod

Kever (scarabee)
Zonnegod
Dageraadgod

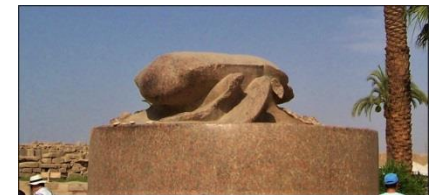
De mestkever
is in Egypte hét symbool
van de zelschepping,
van dood en opstanding

Selket

Beschermster tegen giftige beten
Beschermer van overledenen
Genezende godin

Schorpioengodin

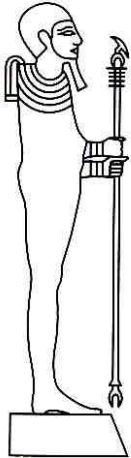

Scarabee in Karnak

Betrokken goden bij de **vijfde** plaag "Veepest"

Ptah - Hathor - Amon-Re

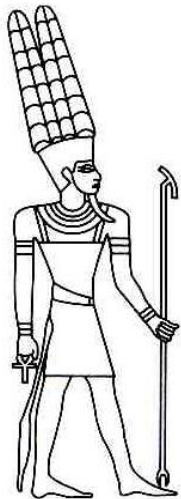

Ptah

God van de creativiteit
en beeldende kunst
Oergod en schepper
Gelijk aan de god Noen

Mummiegedaante met hoofdkap
De Heilige Apisstier van Memphis werd
de aardse belichaming van de god Ptah
Ptah is de pottenbakker van mensen

Amon-Re

Rijksgod naast Ptah en Re
Doorgaande vernieuwer wereld
Scheppergod/Oergod/Zonnegod

Hoge veren kroon (struisvogelpluimen)
Ramskop met zonnescijf
Als ram of gans

Hathor

Godin van liefde,
bescherming en vreugde
Muziekgodin
Schoonheidsgodin
Moedergodin
Koningin van de goden

Vrouw of koe met horens
en een zonnescijf
Moeder en zuster van Re
Voedster van Horus

Zie vorige sheet

Scheppergod

Chepri / Re (Ra) / Atoem

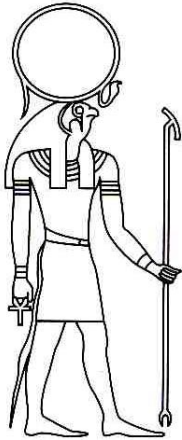
Chepri schiep zichzelf
Re (of **Ra**) en **Atoem**
zijn latere verschijningsvormen

Chepri is er 's morgens
Re (of **Ra**) is er overdag
Atoem is er 's avonds

Betrokken goden bij de **zesde** plaag "Zweren"

Re en Atoem - Sjoe en Noet

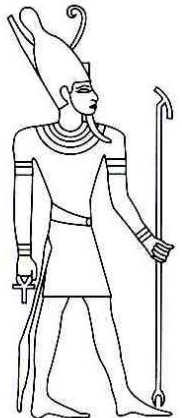
Re of Ra

Zonnegod (reist in de zonnebark)
Zich zelf scheppende god
Scheppergod

Valkgod met
maansikkel en cobra
Diverse diervormen

Chepri schiep zichzelf
Re (of **Ra**) en **Atoem**
zijn latere vormen

Chepri / Re (Ra) / Atoem

Atoem

Schepper van het land
God van de ondergaande zon
Zich zelf scheppende god
Schepper en vernietiger

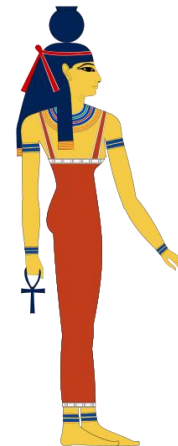
God met dubbele kroon
Als oergod een paling of slang
Soms met de kop van een ram

Sjoe

God van de lucht
Scheppergod

Man met veren
Vader van Noet

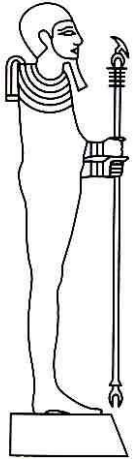
Noet

Hemelgodin
Scheppergod

Vrouw die als hemelkoe
het hemelgewelf vormde
Dochter van Sjoe

Betrokken goden bij de **zevende** plaag "Hagel"

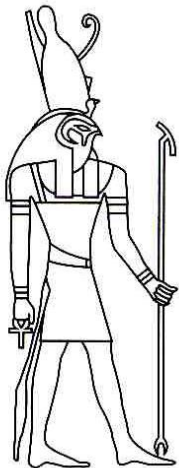
Ptah - Seth - Horus

Ptah (ook bij 5^e plaag)
God van de creativiteit
en beeldende kunst
Oergod en schepper
Gelijk aan de god Noen

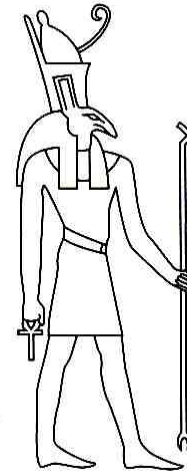

Mummiegedaante met hoofdkap
De Heilige Apisstier van Memphis werd
de aardse belichaming van de god Ptah
Ptah is de pottenbakker van mensen

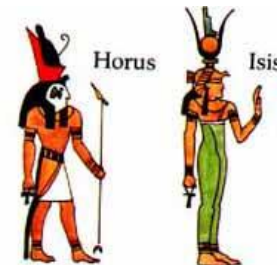
Horus
Hemel- en koningsgod
Beschermer geordende
en beschaafde wereld
Bestrijder van Seth

Valkgod
Zoon van Osiris en Isis

Seth
Woestijngod
God van verwarring,
chaos en kwaad
Vijand van de mens
Maar ook: Beschermers
van de zonnebark in
het dodenrijk

Man met hoofd
van mytisch dier
Moordenaar broer Osiris

Isis is gemalin van Osiris
Horus is hun zoon

Betrokken goden bij de **achtste** plaag "Sprinkhanen"

Noet - Geb - Horus - Windgoden

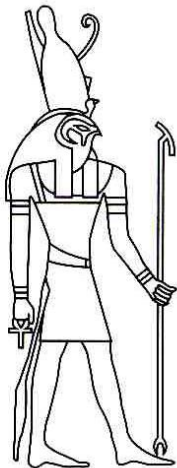
Noet (ook bij 6^e plaag)
Hemelgodin
Scheppergod

Vrouw die als hemelkoe
het hemelgewelf vormde
Dochter van Sjoë

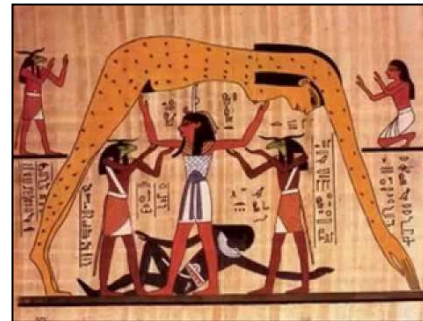
Geb (ook bij 3^e plaag)
God van de aarde
Vruchtbaarheidsgod
Groeï van de vegetatie
God van het dodenrijk

Man met gans of
rode kroon op hoofd,
vaak liggend op de grond

Horus (ook bij 7^e plaag)
Hemel- en koningsgod
Beschermer geordende
en beschaafde wereld
Bestrijder van Seth

Valkgod
Zoon van Osiris en Isis

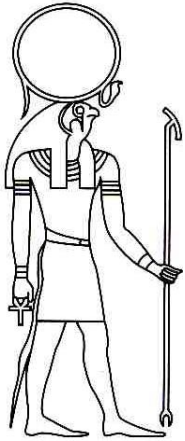

Hemelgodin Noet buigt over liggende aardgod Geb
Luchtgodin Sjoë ondersteunt haar
Sjoë wordt ondersteund door Chnoem en Anoebis

Andere betrokken goden:
- De vier windgoden
- Luchtgodin Noet
- Aardgod Geb
- Vegetatiegod Osiris

Betrokken goden bij de **negende** plaag "Duisternis"

Re - Thot - Chons

Re of Ra (ook bij 6^e plaag)
Zonnegod (reist in de zonnepark)
Zich zelf scheppende god
Scheppergod

Valkgod met
maansikkel en cobra
Diverse diervormen

Chepri schiep zichzelf
Re (of **Ra**) en **Atoem**
zijn latere vormen

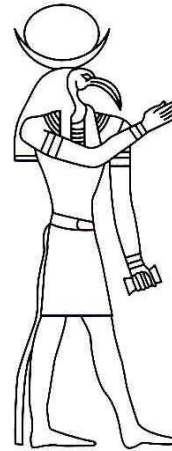
Chepri / Re (Ra) / Atoem

Zonnepark

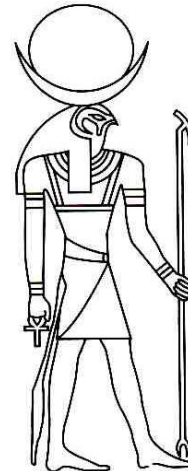
Chepri is er 's morgens
Re (of **Ra**) is er overdag
Atoem is er 's avonds

De zon en de rivier
bepalen het leven in Egypte
De zonnecultus staat centraal

Thot (ook bij 6^e plaag)
God van schrift, wetenschap,
geneeskunde en wetgeving
Wijsheidsgod
God van de maan
Plaatsvervanger zonnegod
Scheppergod

Ibis met maansikkel of baviaan

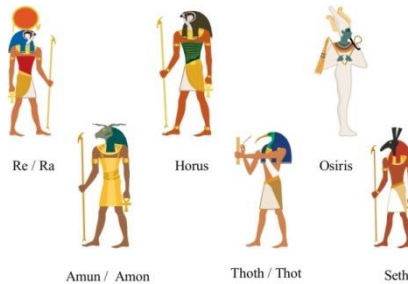
Chons
God van de maan
Straffende god
God van de genezing

Havikgod met maansikkel
Zoon van Amon en Moet

Betrokken goden bij de **tiende** plaag "Dood eerstgeborenen"

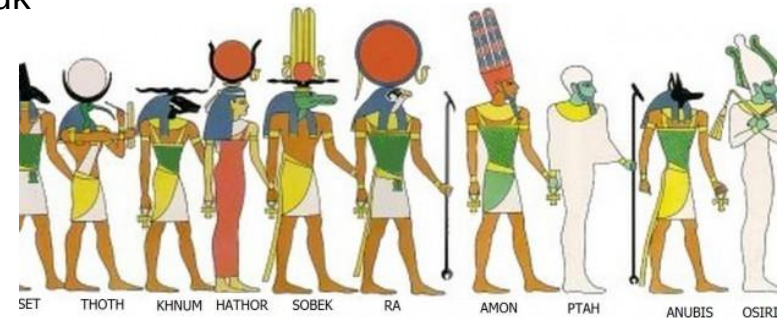
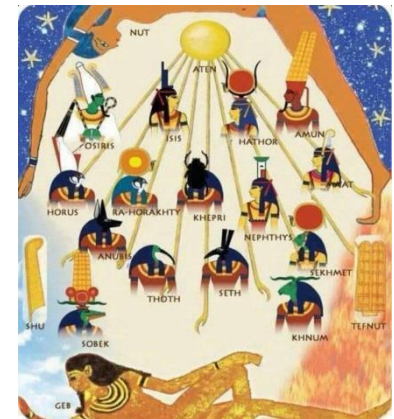
Godsgericht over alle goden

Want Ik zal in deze nacht door het land Egypte trekken en alle eerstgeborenen in het land Egypte treffen, van de mensen tot het vee. En Ik zal aan al de goden van de Egyptenaren strafgerichten voltrekken, Ik, de HEER.

Het verloop tot nu toe

- Er was in Egypte angst voor de groei van het volk van de Hebreëën
- Ondanks de ingevoerde slavernij bleef het volk zich uitbreiden
- Er was geen vrijheid van leven en godsdienst voor het volk
- God hoorde het gejammer van het volk en zond Mozes en Aäron
- De farao weigerde het volk te laten gaan
- God bracht tien plagen om hem te dwingen
- Bij elke plaag: Laat het volk gaan om God te dienen
- Bij deze laatste plaag gaan alle goden van hun voetstuk
- **Onder erkenning dat de God van de Bijbel zijns gelijke niet kent, laat de farao het volk nu gaan**

**Bij alle plagen was de eer van God in geding
Wie heeft macht over leven en dood
God stiet de farao en zijn goden van hun voetstuk**

Uitleiding bij dit deel van de presentatie

De Egyptenaren eerden en verheerlijkten talloze goden
Naar hun zeggen waren de oergoden de scheppers van de wereld
Hun vele goden spelen in heel hun leven een sturende rol
De grote betrokkenheid op hun godsdienst was op zich positief, maar het gaat helaas om afgoden

*Hiermee heeft de Egyptische religie gebroken met het verheerlijken van de God van de Bijbel
De heerlijkheid van de onvergankelijke God verdwijnt achter beelden van vergankelijke mensen en dieren*

Mensen en dieren zijn de maat geworden van alles, inclusief de goden
Zo'n wereld vol afgoden wordt dan een wereld zonder God

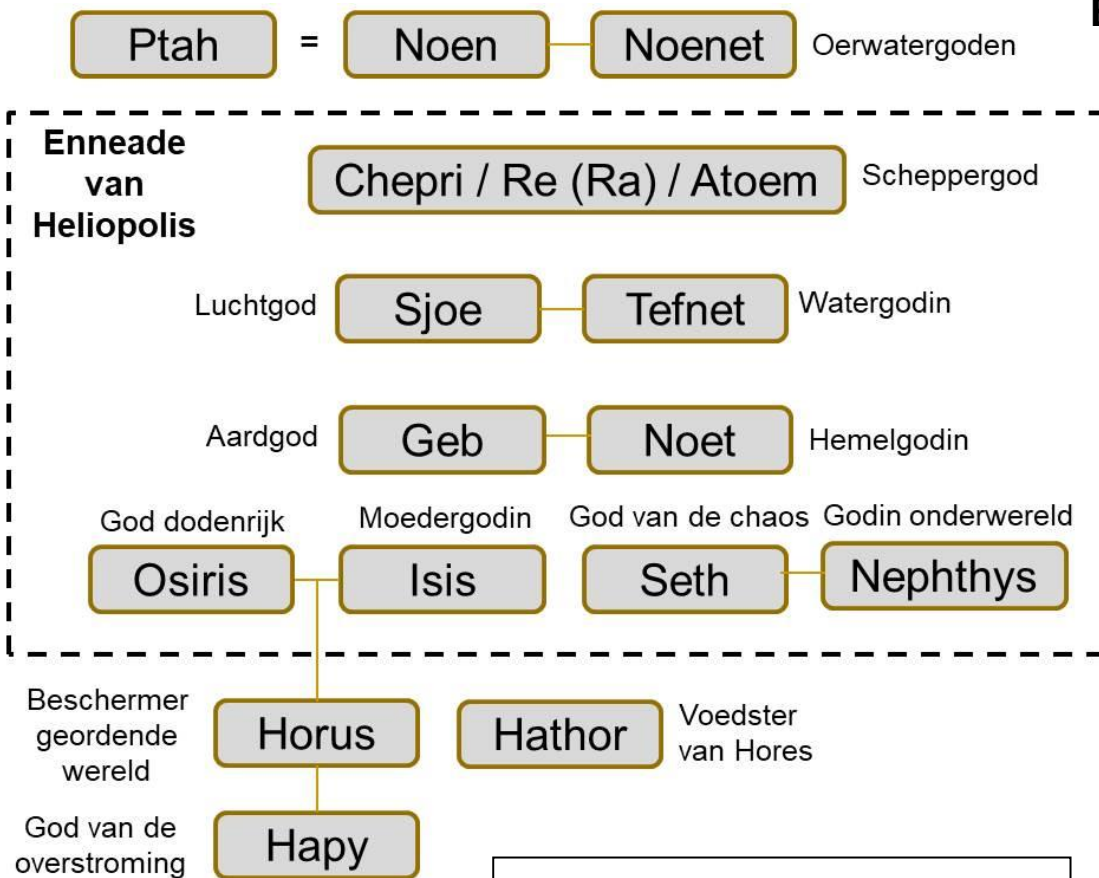
*Over die afgoden en afgoderij breekt dan Gods gericht los
Dit hebben we gezien in voorgaande sheets over de tien plagen*

Wij zijn maar wat blij met de éne God die we kennen uit de Bijbel

Bij dit deel van deze presentatie heb ik dankbaar gebruik gemaakt van
het boek "De tien plagen" van ds. Harm Jan Boiten

Hierna volgt informatie over de belangrijkste Egyptische goden (op alfabetische volgorde)

Belangrijkste goden van Egypte

Enneade van Heliopolis

(Enneade = negen)

Chepri schiep zichzelf
Re (of **Ra**) en **Atoem**
zijn latere verschijningsvormen

Chepri is er 's morgens
Re (of **Ra**) is er overdag
Atoem is er 's avonds

Farao

Erfgenaam van Geb
Neemt plaats op diens stoel
Recht op de troon
Met macht van de goden
Mens onder de goden
God onder de mensen

Triade van Thebe (Karnak)

Oergod **Amon**
Echtgenote **Moet**
Zoon **Chons**

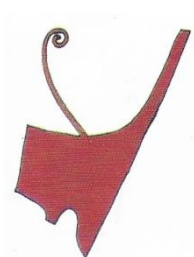
Ogdoad van Hermopolis

Acht oergoden (vier paren)
Scheppers van het universum
Waaronder Noen en Amon
De ibisgod Thoth is hoofd van deze groep

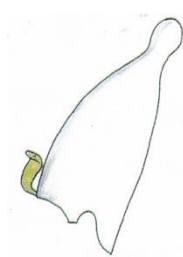
Attributen van de Egyptische goden

De goden en de farao's hebben eigen herkenningpunten
Een symbool of kroon en/of de attributen die zij in de hand houden

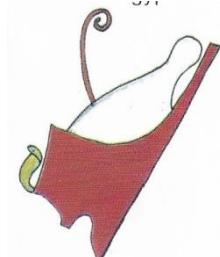
Kronen van farao's en goden

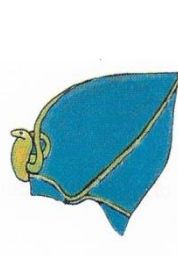
Rode kroon
Opper-Egypte

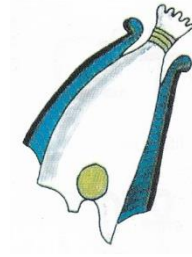
Witte kroon
Neder-Egypte

Dubbele kroon
Verenigd Egypte

Blauwe kroon
Ramses-farao's

Atefkroon
Kroon van Osiris

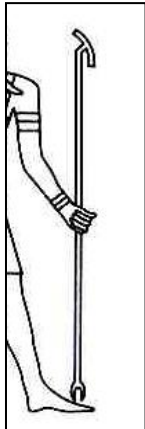
Gierkroon
Voor koninginnen
en verenikroon

Nemes

Nemes
Hoofddoek alleen
voor farao's

Staf

De staf beeldt het Seth-beest uit
(de staf van de god Seth)
De staf is een symbool van macht

Kromstaf (scepter) en vlegel

Farao's worden meestal afgebeeld met
attributen die symbool staan voor hun
macht, een kromstaf en een vlegel
Onder de goden draagt alleen Osiris
deze attributen

De god Osiris

Koning van de eeuwigheid
Gemummificeerde man met Atefkroon
en scepter en vlegel
gekrust voor zijn lichaam

Andere symbolen van macht

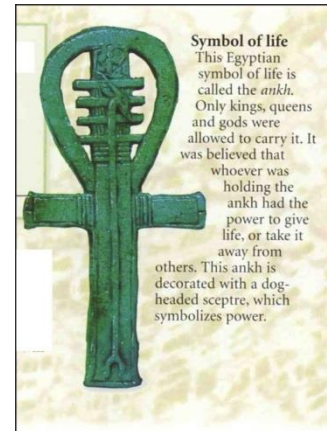

Symbool van de djed

De djed-pilaar is een symbool waar de god Osiris mee wordt vereenzelvigd

Hij was de koning van de eeuwigheid

Het symbool staat voor duurzaamheid en eeuwigheid

Symbol of life
This Egyptian symbol of life is called the *ankh*. Only kings, queens and gods were allowed to carry it. It was believed that whoever was holding the ankh had the power to give life, or take it away from others. This ankh is decorated with a dog-headed sceptre, which symbolizes power.

Symbool van leven

Symbool van de ankh

De ankh of het anch-teken, het levenskruis, het anch-kruis

Een van de bekendste oude Egyptische symbolen

Vertegenwoordigt het leven, heerschappij en macht

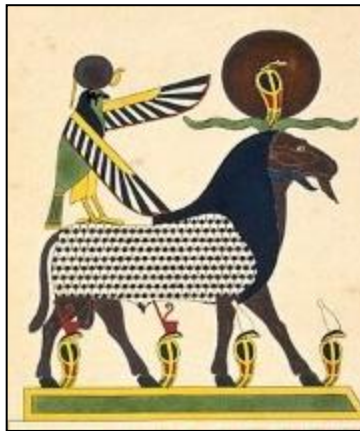
Alleen te dragen door goden en farao's

**De volgende sheets bevatten de belangrijkste goden van Egypte
In alfabetische volgorde**

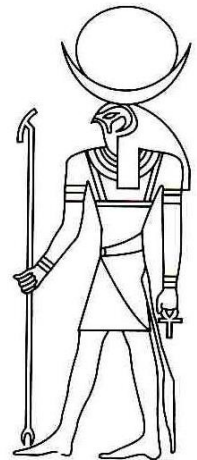
De belangrijkste goden van Egypte In alfabetische volgorde

Amon

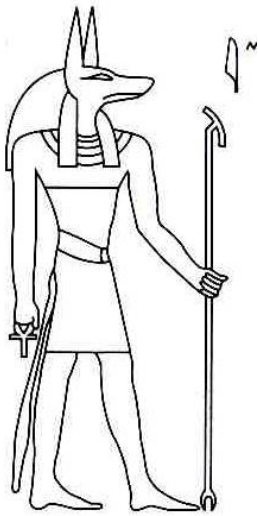
Vanaf het 2e millennium v.Chr. speelde Amon als 'koning der goden' een centrale rol; hij gold naast Ptah en Re als rijksgod en wees de aardse koning aan. Als Amon-Re was hij in staat de wereld voortdurend te vernieuwen en als Amon-Re-Kamoetef was hij een oergod. Met Moet en Chons vormde hij de heilige triade van Thebe (Karnak) en met Amaoenet een van de schepersparen van Hermopolis. Hij werd antropomorf afgebeeld met hoge veren kroon (als Amon-Re in schrijdende houding, als Kamoetef in de vorm van een mummie met opgerichte fallus) of ramskoppig met zonnescijf, en ook wel in dierlijke gedaante als ram of gans.

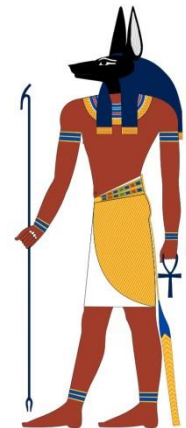
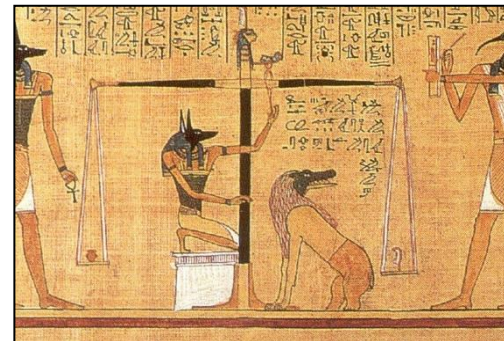
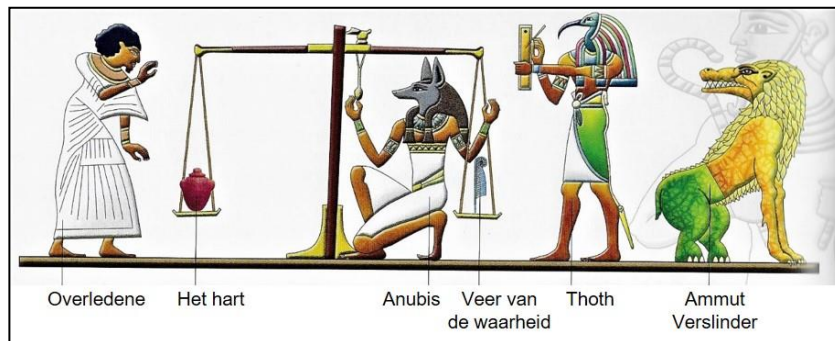
Koningspaar
Amon en Moet
en zoon Chons

Anoebis

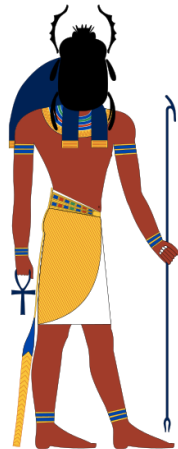
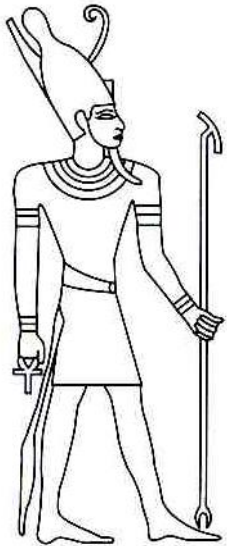

Anoebis, de 'heer van het heilige land' (= necropool), de 'balsemende' en 'bewaker der geheimen', werd afgebeeld als een soort hond of als man met jakhalskop. Zijn belangrijkste taken waren de conservering van het lijk door balseming, het borg staan voor het mondopeningsritueel, waardoor de functie van de zintuigen terugkeerde, en de verzorging van de doden. Hij gold als rechter van de doden en beschermheer van de doden tijdens de uren van de nacht. Zijn behoedende en beschermende eigenschappen betekenden ook dat hij verscheen bij de geboorte van een koninklijk of goddelijk kind.

Atoem

In het theologisch systeem van Heliopolis was Atoem een scheppergod, die uit zichzelf ruimte en tijd, mensen en goden had geschapen, die hij echter ook weer kon vernietigen. Zijn kenmerk was de monolithische benben-steen, die de plek van de eerste, uit het oerwater opstijgende oerheuvel markeerde. Ter behoud van de schepping was hij verbonden met de zichzelf steeds vernieuwende zonnegod Re, waarbij hij deze god belichaamde in diens 'oud geworden' gedaante (= avondzon). In deze rol werd hij afgebeeld als man met dubbele kroon, als oergod daarentegen als slang.

Scheppergod
Chepri

Chepri schiep zichzelf
Re (of Ra) en **Atoem**
zijn latere verschijningsvormen

Chepri is er 's morgens
Re (of Ra) is er overdag
Atoem is er 's avonds

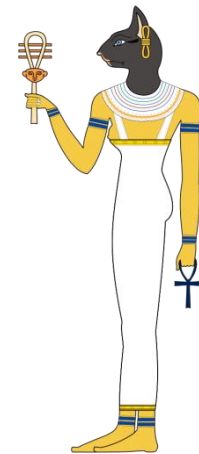

Zonnegod
Re (of Ra)

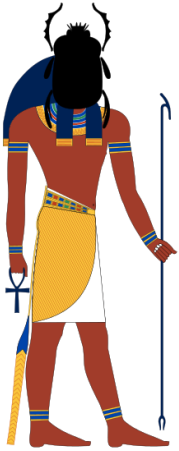
Bastet

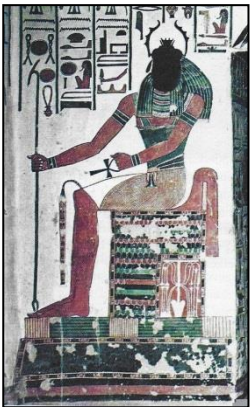
De godin van Boebastis, in kattengedaante of als vrouw met kattenkop, was oorspronkelijk een beschermgodin van de koning. Al in het Oude Rijk werd ze vereenzelvigd met de leeuwengodin Sachmet en aanvankelijk had ze net als Sachmet de gedaante van een leeuw. Men verbond haar ook met Hathor, Moet en Tefnoet en zag in haar een dochter van Atoem. Mettertijd kwamen de vreedzame, beschermende eigenschappen steeds sterker naar voren, zodat Bastet almaar geliefder werd. Dit blijkt evenzeer uit de talloze bronzen kattenfiguren (vanaf de Late Tijd) en vele begraafplaatsen met kattenmummies als uit de door Herodotus genoemde Bastet-feesten.

Chepri

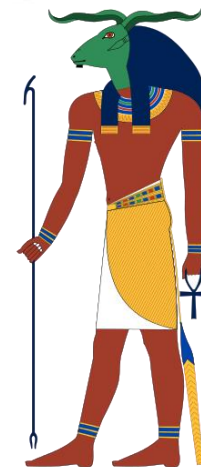
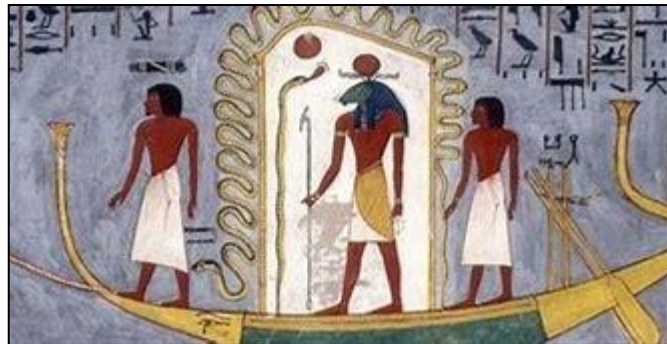
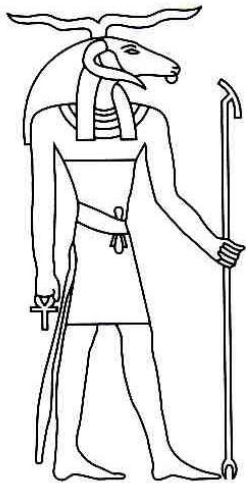

Chepri was een scheppergod die later een verschijningsvorm van de zonnegod Re (of Ra) en de avondzon Atoem werd. Hij werd specifiek geassocieerd met de opkomende zon. Zijn naam betekent ontstaan/worden/gebeuren. Zijn associatie met de mestkever of scarabee kan duidelijk worden verklaard. Mestkevers duwen hun zaad in een grote mestbal voor zich uit. Dit is vergelijkbaar met de zonnebaan. Hun associatie met de zelfgenese komt waarschijnlijk voort uit het spontaan ontstaan van mestkevers in de mest. De god Chepri was zeer populair en we vinden talrijke afbeeldingen van de mestkever in de vorm van amuletten en schilderijen op muren. Het centrum van de cultus van Chepri lag in Heliopolis, de stad van de zon. Farao's gebruikten deze godheid dikwijls in hun koningsnaam. Voorbeeld : Neb-Cheper-oe-Ré, koningsnaam van Toetanchamon, betekenis: Heer van de manifestaties van Ra.

Chnoem

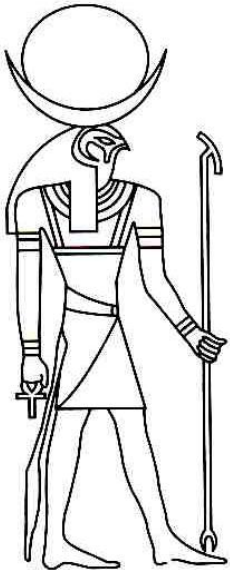
Chnoem, in ramsgedaante of als man met ramskop, behoort tot de oudste Egyptische goden. Een van zijn belangrijkste cultuscentra bevond zich bij de eerste nijlcataract op Elefantine, waar hij met de godinnen Satet en Anoe-ket een familie vormde en als god van de Nijlbron en vruchtbaarheidsgod werd vereerd. In Esna gold hij als oergod en was hij verbonden met de leeuwenkoppige Mehit en de oerwatergodin Neith. Als schepper werd hij afgebeeld aan de pottenbakkersschijf, waarop hij de lichamen van de mensen vormde. Daarbij werd hij vaak vergezeld door de kikkerkoppige beschermgodin van zwangerschap en geboorte, Heket, die de lichamen tot leven wekte.

De vrouwelijk complement van Chnoem is de kikkergodin Heket

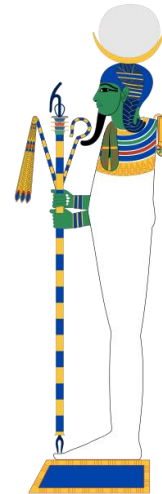
Chons

De maangod Chons, die tijdens het Oude Rijk en Middenrijk in de dodenteksten optreedt als straffende godheid, beleeft pas tijdens het Nieuwe Rijk zijn mythologische en cultische bloei. Als zoon van Amon en Moet in Thebe werd hij beschermer van de levensduur en god van de genezing en het orakel. Ook was hij verbonden met de maangod Thot, de luchtgod Sjoe en verscheidene kindergodheden. Afbeeldingen tonen hem met maansikkel en donkere maan op het hoofd, ofwel in mummiegedaante met mensenhoofd en zijlok ofwel als lopende man met valkenkop. Veel minder vaak verschijnt hij in krokodillengedaante.

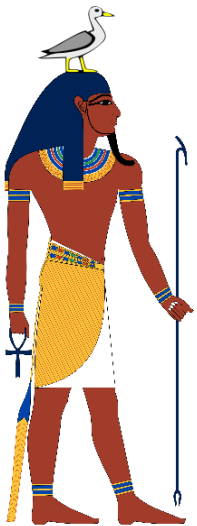
Triade van Thebe (Karnak)

Oergod **Amon**
Echtgenote **Moet**
Zoon **Chons**

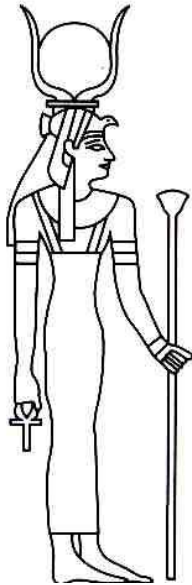
Geb

Geb was de god van de aarde. Volgens het scheppingsverhaal was hij de zoon van de luchtgod Sjoë en de watergodin Tefnut. Zijn zuster Noet (de hemelgodin) lag in zijn armen zolang het donker was en zo kregen zij de kinderen Osiris, Isis, Seth en Nephthys. Geb behoorde tot de Enneade (belangrijkste negen goden en godinnen). Hij was ook een vruchtbaarheidsgod en wordt meestal groen afgebeeld en in een menselijk lichaam met een fallus. Soms droeg hij de rode kroon, maar meestal had hij een gans op zijn hoofd. Vaak zie je hem liggend onder zijn zuster Noet. Aardbevingen worden ook aan hem toegeschreven als het 'gelach van Geb'. Geb ving de dode zielen van slechte mensen, zodat ze het hiernamaals niet in konden. Met Noet was hij de vader van Osiris, Isis, Seth en Nephthys. Met Renenutet was hij de vader van Nehebkau.

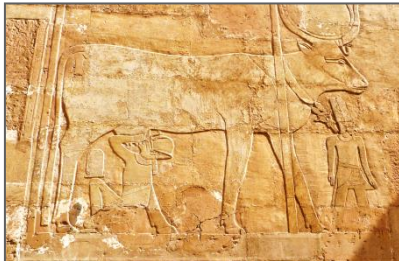
Hemelgodin Noet buigt over liggende aardgod Geb
Luchtgodin Sjoë ondersteunt haar
Sjoë wordt ondersteund door Chnoem en Anubis

Hathor

De godin Hathor, meestal afgebeeld als vrouw of koe, is altijd getooid met koehoorns en zonnescijf. In haar voornaamste cultusplaats Dendera vormde ze met de Horus van Edfoe en de muziekgod Ihi een familie. Ze gold als dochter van de zonnegod Re, als koningsgodin zoals Bastet, als moedergodin zoals Isis en als dodengodin zoals Imentet. Maar ook veel andere godinnen droegen de naam Hathor als een soort titel. Zo werden elementen van hemel en aarde, deze en gene zijde, binnen- en buitenland met elkaar verbonden. Al met al waren de hoofdaspecten van Hathor echter liefde, bescherming en vreugde.

Vrouwe van turkoois
(mineraal en edelsteen)
"De blauwe godin"

De naam Isis-Hathor

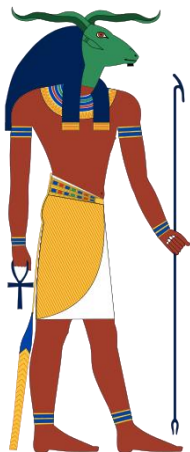
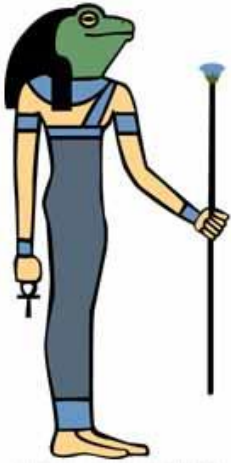
Omdat Hathor bijna gelijk is aan Isis
Schoonheid, vreugde, macht en moederschap

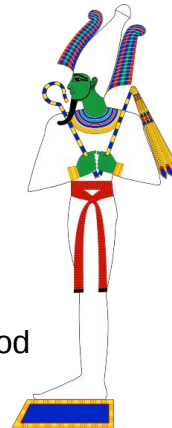
Hathor is de belichaming van "Het Oog van Ra" (alziend oog als teken van wijsheid)
In de gedaante van de godin Sachmet als leewin symbool van vernietiging
Amon symboliseerde het mannelijke aspect van "Het Oog van Ra"

Heket

De godin Heket was een godin die werd voorgesteld met kikkerkop en soms volledig afgebeeld als kikker. Zij was het vrouwelijk complement van Chnoem. Deze godin was een belangrijke beschermster bij de, in het Oude Egypte riskante, zwangerschap en geboorte. De vroedvrouw werd aangeduid met de term dienaars van Heket. In verbinding met de oergoden Chnoem en Osiris was ze verantwoordelijk voor de schepping en het herboren worden van alle levende wezens en werd ook met het hiernamaals geassocieerd.

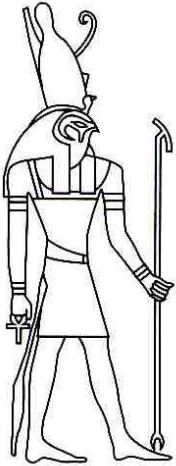
Scheppergod
Chnoem

Dodengod
Osiris

Horus

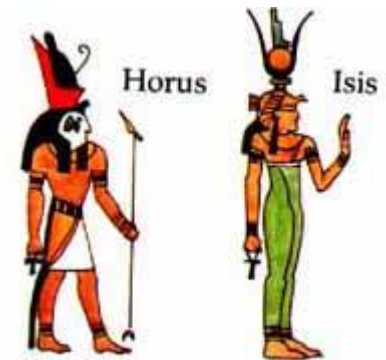
De aanduiding Horus, 'de verre', werd gebruikt voor verscheidene goden tegelijk, die men afbeeldde als valk of als man met valkenkop. Tot de belangrijkste behoren de hemel- en koningsgod Horus (met wiens naam de vroegste koningstitel geschreven werd), de Horus van Edfoe (met het symbool van de gevleugelde zonnescijf) en Horus, zoon van Isis (Harsiese, ook Harpocrates). Deze laatste gold als opvolger van zijn vader Osiris en stond borg voor de legitieme heerschappij aan deze zijde van de dood. Hij stond voor de geordende, beschaafde wereld en streed voortdurend tegen Seth, de machtige god van de wilde, tomeloze natuur.

Beeld van Horus
langs de weg

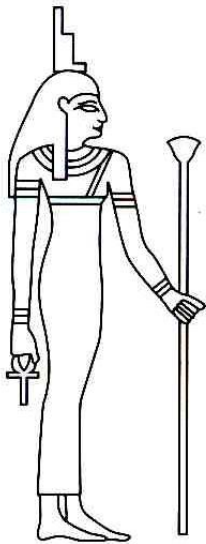
4 zonen van Horus

Isis is gemalin van Osiris
Hores is hun zoon

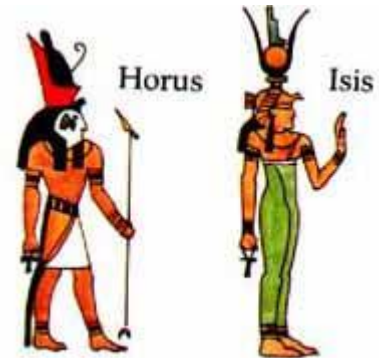
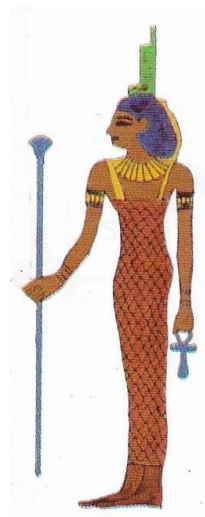
Isis

De grote moedergodin Isis behoort sinds het late Oude Rijk samen met haar gemaal Osiris tot de belangrijkste godheden van Egypte. In de mythe brengt ze haar door Seth vermoorde man met behulp van magische krachten weer tot leven en baart ze hem zijn zoon en opvolger Horus. Door haar magische kracht kan ze beschermend optreden en ze begeleidt dan ook de zonnegod bij zijn vaart door de uren van de nacht. In de tweede helft van het 1e millennium v.Chr. groeide Isis ten slotte uit tot algodin, tot de 'ene' die voor alle andere godinnen stond, en later werd ze zelfs vereerd in het gehele Romeinse Rijk.

De naam Isis-Hathor

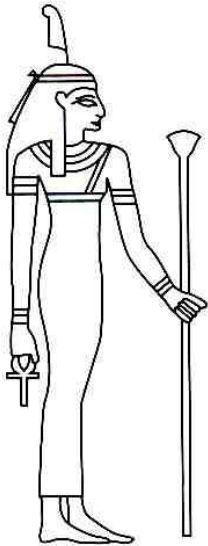
Omdat Hathor bijna gelijk is aan Isis
Schoonheid, vreugde, macht en moederchap

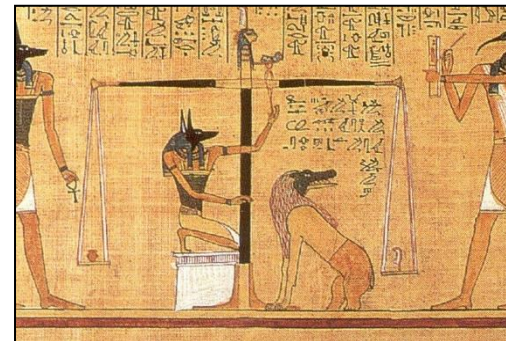
Isis is gemalin van Osiris
Hores is hun zoon

Maät

Het begrip Maät duidde op het Oud-Egyptische ordeningssysteem en waardestelsel; het stond voor harmonie, rechtvaardigheid en waarheid. De ethische tegenpool was Isfet, dat wil zeggen het ongeordende, onrechtvaardige en onware. Iedere heerser had de taak zich in te zetten voor Maät, wat hij de goden garandeerde. Maar ook de gewone mens moest Maät nastreven, omdat hij anders niet kon bestaan voor het dodengericht. Maät werd gepersonifieerd in de gedaante van een vrouw met een veer op het hoofd. Ze gold als dochter van Re en werd uiterlijk vanaf het Nieuwe Rijk ook cultisch vereerd, wat onder andere blijkt uit haar tempel in Karnak.

In de onderwereld gaf Maät het oordeel bij het wegen van het hart van de farao. Thoth noteerde het oordeel van Maät en bracht de overledene tot bij Osiris

Moet

De godin Moet vormde sinds het Nieuwe Rijk met haar gemaal, de rijksgod Amon, en haar zoon, de maangod Chons, de triade van Thebe. Moet gold als moeder- en hemelgodin en als dochter van Re. Door de verbinding van Amon met de zonnegod Re tot Amon-Re was ze tegelijkertijd moeder, gemalin en dochter van de god. Waarschijnlijk is echter dat het moederaspect op de voorgrond stond en Moet gezien werd als goddelijke belichaming van de grote, wijze vrouw. Afgebeeld werd ze als vrouw met de koninklijke dubbele kroon op het hoofd of, net als andere moedergodinnen, als gier.

Triade van Thebe (Karnak)

Oergod **Amon**

Echtgenote **Moet**

Zoon **Chons**

Noen

De god Noen de aanduiding voor het oerwater, met als vrouwelijke tegenhanger Noenet of Naoenet. Samen vormden zij het belangrijkste van de vier oergodenparen van de ogdoade van Hermopolis. Het oerwater werd beschreven als 'de onmetelijke duisternis'. Daarin verscheen een bliksemflits, die zorgde dat het licht ontstond waaruit al het leven kon ontstaan. Ook de goden ontstonden later hieruit. De god Noen krijgt de toevoeging "Vader van alle goden", dat ook bij Atoem, Geb, Sjoë en Amon, Ptah en Horus het geval was, dat wil zeggen bij scheppingsgoden. Noen werd beschouwd als het oerwater waarin alle goden hun oorsprong en hun goddelijke vorm vonden. Hij was ook het mannelijk complement van Heket.

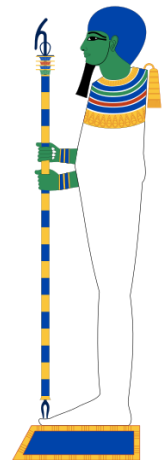
De god Ptah was eveneens de schepper van alles en is hiermee gelijk aan de god Noen.

Ogdoade van Hermopolis

Acht oergoden (vier paren)
Scheppers van het universum
Waaronder Noen en Amon

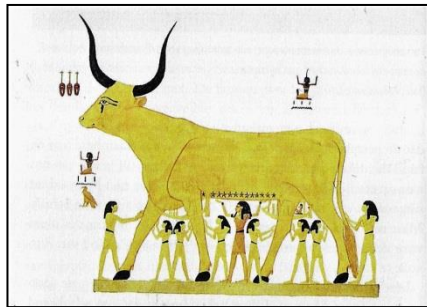
Oerwatergod
Ptah

Noet

Noet was de hemelgodin. Ze behoorde tot de Enneade van Heliopolis. Noet werd uitgebeeld als een vrouw die zich over de aarde buigt, maar ze kon ook worden afgebeeld als een koe. Ze stond symbool voor de ruimte waar de zonnegod doorheen reisde. Overdag voer hij over haar buik en elke avond slikte Noet de zon dan in waardoor het duister werd. De zon verbleef dan 's nachts in haar en werd de volgende dag uit haar schoot geboren. Noet, die de zon en de maan voortbracht, krijgt de aanduiding "zij die de goden baarde". Dit verwijst naar de hemellichamen welke de hemelgodin dagelijks "draagt" en weer "verzwelgt"

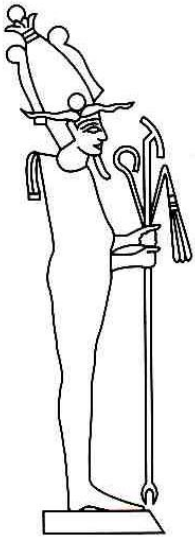

Noet als hemelse koe, haar bedekt met sterren
Ondersteund door Sjoe en acht Heh-godheden

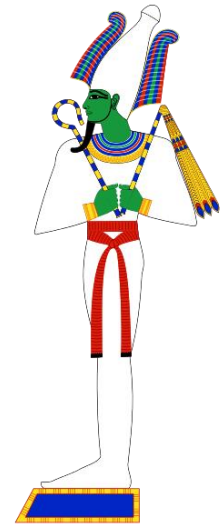
Hemelgodin Noet buigt over liggende aardgod Geb
Luchtgod Sjoe ondersteunt haar
Sjoe wordt ondersteund door Chnoem en Anoebis

Osiris

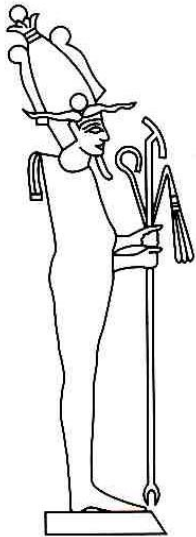
De opperste dodengod en dodenrechter Osiris was oorspronkelijk een vegetatiegod en tegenhanger van de woestijngod Seth. In de mythologie gold hij als een volkomen heerser, die door zijn broer Seth was vermoord. Hij werd door zijn gemalin Isis weer tot leven gewekt en stond vanaf dat moment borg voor een leven aan gene zijde voor hen die geleefd hadden overeenkomstig de ethische normen. Hoewel hij op veel plaatsen in het land en in alle necropolen vereerd werd, waren zijn belangrijkste cultusplaatsen Boesiris in de delta en Abydos in Boven-Egypte. Afgebeeld werd hij in mummiegedaante en met de symbolen van de koninklijke heerschappij in handen.

Osiris werd god van de doden en het eeuwige leven in het hiernamaals. In grafkamers van de farao's zijn voorstellingen te zien van de farao die zich aan de lotsbepaling door Osiris (de weging van het hart, ofwel de weging van de eeuwige/Goddelijke Ziel) onderwerpt.

Osiris en de weging van het hart van de farao

Osiris werd god van de doden en het eeuwige leven in het hiernamaals. In grafkamers van de farao's zijn voorstellingen te zien van de farao die zich aan de lotsbepaling door Osiris (de weging van het hart, ofwel de weging van de eeuwige/Goddelijke Ziel) onderwerpt.

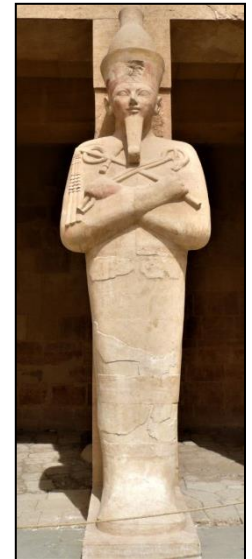
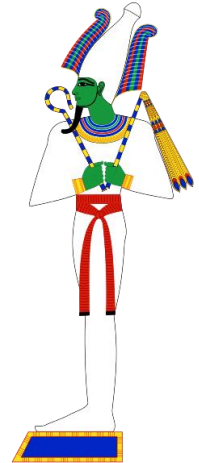
Voor het wegen van het hart van de farao zie bij de ibisgod Thot

Dit met de zonnegod geassocieerde totemdier vergezelde de zielen van de doden in de boot van Ra op hun reis door de onderwereld naar de god Osiris, die over hen moest oordelen. Wie waardig werd bevonden reisde met de vogel naar het oosten, waar ze in het licht van het hiernamaals opstegen zoals de zon.

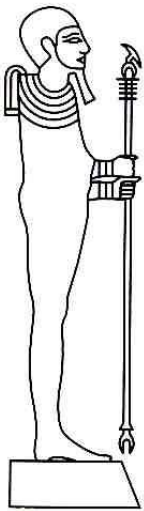

Het wegen van het hart van de farao

Ptah

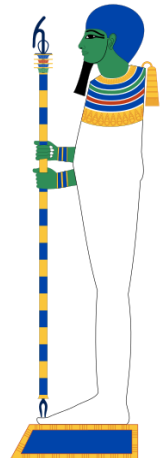
De stadsgod van Memphis, Ptah, gold als schepper die de wereld door zijn gedachten en woorden had geschapen. Hij was de goddelijke belichaming van de menselijke creativiteit en derhalve god van de beeldende kunsten. Met de leeuwengodin Sachmet en de lotusbloemgod Nefertem vormde hij een triade, waardoor niet alleen de verschillende levensvormen –mens, dier en plant– verbonden werden, maar ook aspecten zoals schepping, bescherming en regeneratie. Afgebeeld werd hij in mummiegedaante, met een kap op het hoofd en met een scepter, bestaande uit de symbolen voor 'leven', 'duurzaamheid' en 'welzijn'.

De god Noen was de vergoddelijking van het oerwater waaruit alles is ontstaan. De god Ptah is hieraan gelijk.

De Heilige Apisstier van Memphis werd later de aardse belichaming van de god Ptah, de pottenbakker van mensen.

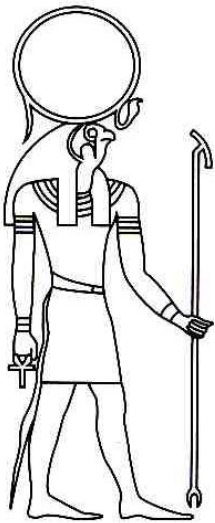
Scheppergod
Ptah

Re

De namen Re en Ra worden beide gebruikt

De als valk of valkenkoppige man met zonnescijf afgebeelde god stond voor de regeneratieve krachten van de natuur en gold als vader van de koning. Tijdens de cyclische omloop van de zon met telkens twaalf dag- en nachturen verscheen hij in verschillende gedaanten: overdag valkenkoppig als Re-Harachte, 's avonds antropomorf als Atoem en 's ochtends in scarabee-gedaante als Chephren. Later kwam daar nog de ramskoppige gedaante van Amon-Re bij, die in de onderwereld de zalige gestorvenen tot leven wekte. Belangrijkste cultusplaats van Re was Heliopolis, waar bij de schepping de oerheuvel was verrezen uit de oeroceaan.

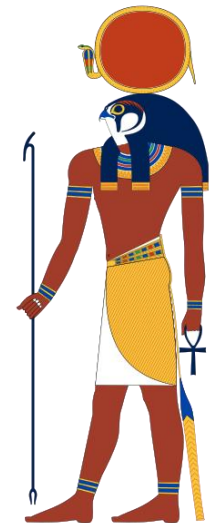

Zonnegod Re reist
in een zonnebark
door de nacht
(zie volgende sheet)

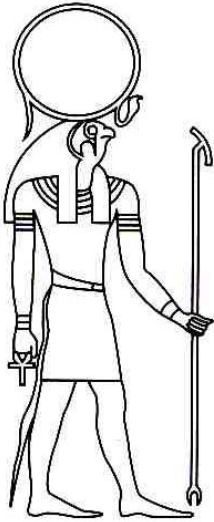

Chepri schiep zichzelf
Re (of **Ra**) en **Atoem**
zijn latere verschijningsvormen

Chepri is er 's morgens
Re (of **Ra**) is er overdag
Atoem is er 's avonds

Re en zijn zonnebark

De zonnebark was de boot waarmee zonnegod Ra elke avond door de wateren van de Noen, de nacht, voer. In deze "zee" leefde de slang Apophis. Elke nacht zat hij de zonnebark dwars om door de noen heen te varen. Maar elke nacht versloeg Seth elke avond de slang Apep, en niet Ra.

De zonnebark had als belangrijkste taak de zon terug te voeren naar de aarde. De boot moest door twaalf poorten heen, een voor elk uur. Als hij door de laatste poort ging kwam op aarde de zon weer op.

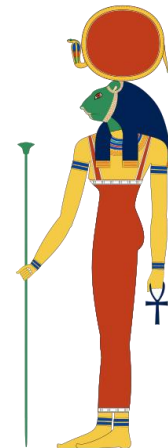
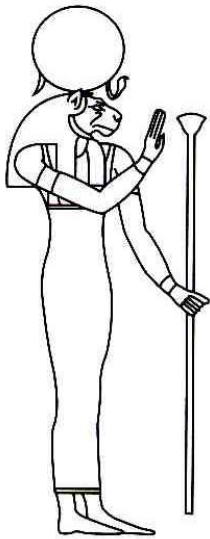

Re in de zonnebark tijdens de nacht

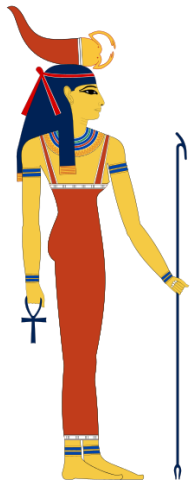
Sachmet

Sachmet, afgebeeld als leeuwenkoppige vrouw (vanaf het Nieuwe Rijk met zonneschijf), was een machtige beschermgodin die met Ptah en Nefertem de Memphitische triade vormde. Ze gold als een godheid van de genezing en we kunnen haar priesterschap beschouwen als de eerste artsengemeenschap. Sachmet had ook wilde en gevaarlijke aspecten, die onder andere tot uiting komen in de mythe van de 'vernietiging van het mensdom'. Daarin moet zij de mensen, die in opstand komen tegen de zonnegod, vernietigen. Haar strijdlustige natuur blijkt ook uit haar hulp aan de koning in de strijd tegen zijn vijanden.

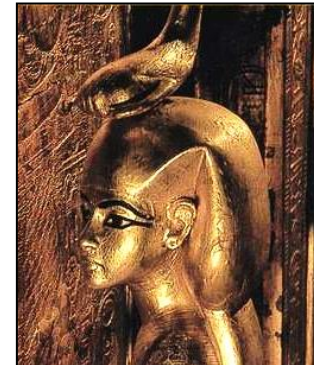

Het "Oog van Ra" (het alziend oog als teken van wijsheid) werd gesymboliseerd door de godinnen Hathor en Sachmet
Amon was het mannelijke aspect hiervan

Selket

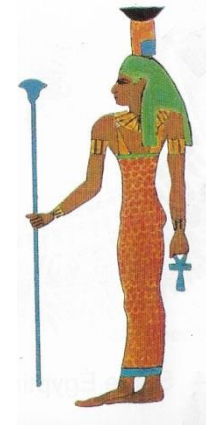
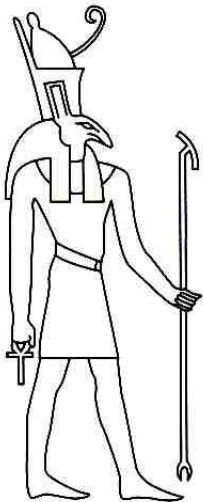

Selket was een goedaardige godin die werd afgebeeld als een vrouw met een schorpioenhoofd of een schorpioen met een vrouwenhoofd. Ze beschermde de mensen op aarde tegen giftige beten en waakte met de andere beschermgodinnen Isis, Neith en Nephthys en de vier zonen van Horus over de canopen met de ingewanden van de overledene. Haar priesteressen waren gespecialiseerd in het behandelen van insectenbeten en schorpioenensteken. Hun behandeling bestond uit magische en medische aspecten.

Seth

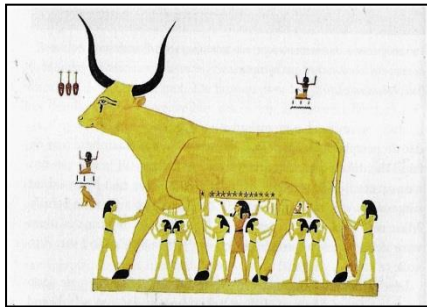
De machtige woestijn god Seth gold als belichaming van de wilde, tomeloze natuur. Hij was de tegenhanger van de vegetatie- en cultuurgod Osiris, de rechtmatige heerser over de harmonieus geordende wereld. In de mythe vermoordt Seth zijn broer Osiris, waarna een strijd om de macht losbrandt tussen hem en Horus, de zoon van Osiris. Om deze reden staan Horus en Seth voor beide aspecten van de schepping: chaos en structuur. In het hiernamaals treedt Seth daarentegen op als begeleider van de zonnegod, die de schepping moet behoeden voor de aanvallen van de slangvormige wereldverwoester Apophis.

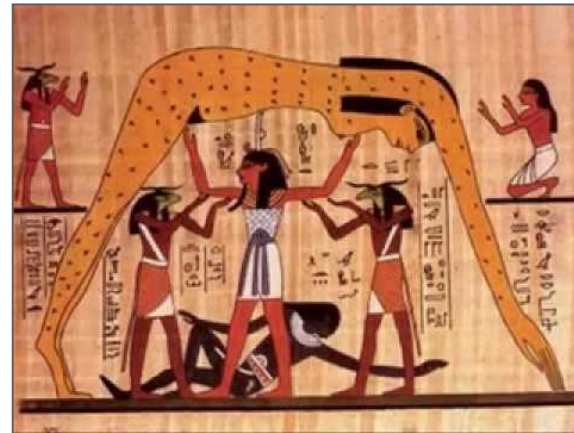
Zus en gemalin
Nephthys
Godin onderwereld

Sjoe

Sjoe was een van de eerste goden. Hij kwam voort uit Atoem. Hij was de god van de droge lucht, terwijl zijn zuster Tefnut het natte element voorstelde. Samen waren zij de ouders van Geb en Noet en de grootouders van Osiris, Isis, Seth, Horus en Nephthys. Sjoe behoorde tot de Enneade van Heliopolis. Hij werd uitgebeeld met een menselijke gedaante waarop een veer staat. Hij staat vaak tussen Geb en Noet. Hij ondersteunt de hemel.

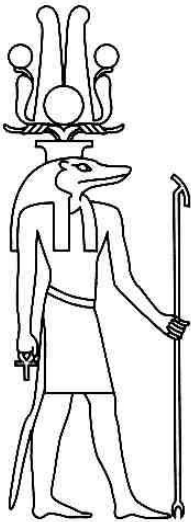
Luchtgod Sjoe en acht Heh-godheden ondersteunen de hemelgodin Noet
Noet hier in de gedaante van de koe

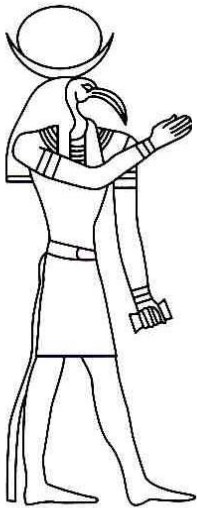
Hemelgodin Noet buigt over liggende aardgod Geb
Luchtgod Sjoe ondersteunt haar
Sjoe wordt ondersteund door Chnoem en Anoebis

Sobek

De krokodillengod Sobek was oorspronkelijk een vruchtbaarheidsgod, die vooral in de oase Fajoem werd vereerd. Later zag men hem ook als zoon van de godin van de oervloed, Neith, en derhalve zelfs als oergod die de taak had de wereld te beschermen. Sobek werd op veel verschillende plaatsen in Egypte vereerd (bijv. in Kom Ombo) en daar met de meest uiteenlopende godheden verbonden. Hij kon zelfs worden geassocieerd met de zonnegod Re. Wat de god zo aantrekkelijk maakte, was ongetwijfeld de gevaarlijke aard van het met hem verbonden dier en het feit dat deze oerkracht werd ingezet ter bescherming van de mensen.

Thot

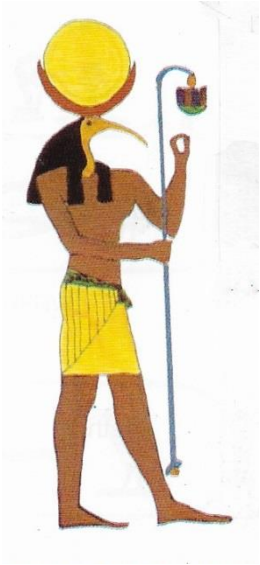

Thot, afgebeeld als ibis of baviaan, of ook wel als man met een ibiskop (vanaf het Nieuwe Rijk met maansikkel en -schijf), was de god van de maan. Hij gold als schepper- en wijsheidsgod; men schreef hem de uitvinding van het schrift en de wetgeving toe. Zijn herkomst is omstreden, al is Hermopolis vanaf het Middenrijk te beschouwen als de belangrijkste cultusplaats. Daar werd hij aan het hoofd van een groep van acht goden gezet, die men als oorsprong van de schepping zag. In het nabijgelegen Toena el-Gebel werden vanaf de Late Tijd talloze van zijn heilige dieren in onderaardse grafcomplexen begraven.

De baviaan met het mooie gezicht was een epitheton voor Thoth. Hij werd beschouwd als de 'zelfgeconcipieerde' en 'zelfvoortgebrachte'.

Thoth bij het wegen van het hart

Hij trad in de onderwereld op bij het wegen van het hart, noteerde het oordeel van Maät en bracht de overledene tot bij Osiris.

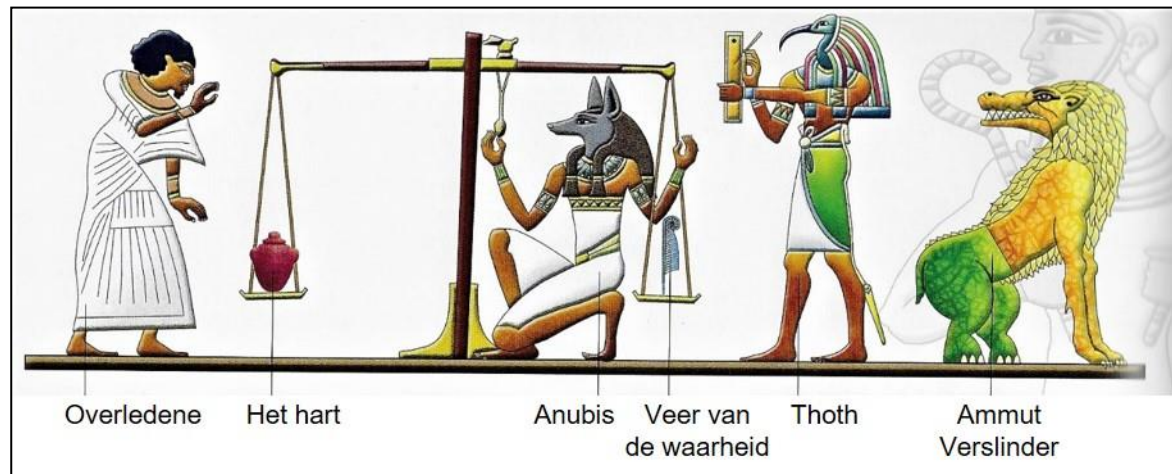
Thoth staat samen met Maät in de bark van Ra.

's Nachts is Thoth als maangod de plaatsvervanger van de zonnegod. Hij wordt als schrijvergod ook beschouwd als 'secretaris' van Ra.

De godin Maät
met de veer van de waarheid
(orde, rechtvaardigheid, waarheid)

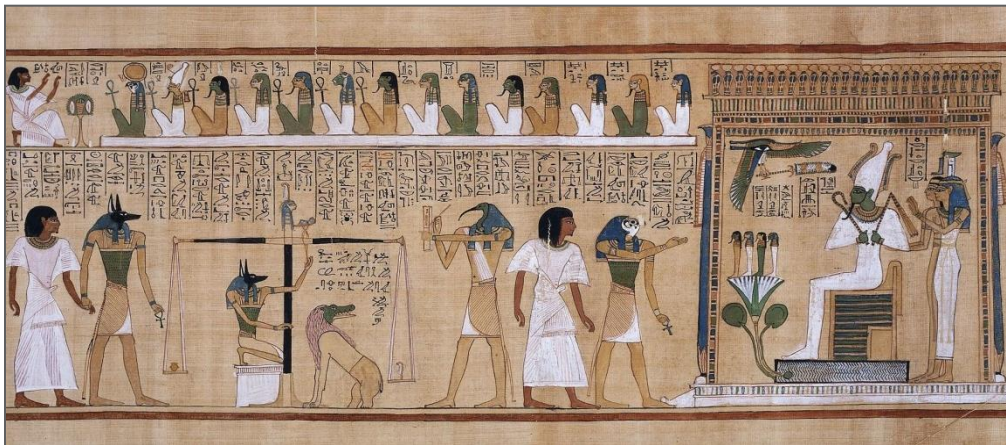
*Zie volgende sheet voor
het hele weegproces*

Het proces van de weging van het hart

Muurschildering

Scenes van de weging

In de eerste scène wordt de overledene door de jakhalsgod Anubis naar de rechtszaal gebracht. De volgende scène is het wegen van zijn hart, met Ammut (de verslinder) in afwachting van het resultaat. Thoth noteert het resultaat van de weging. Vervolgens wordt de triomfantelijke overledene, als hij de test heeft doorstaan, door de valkgod Horus bij Osiris gebracht, die in zijn heiligdom zit met Isis en Nephthys.

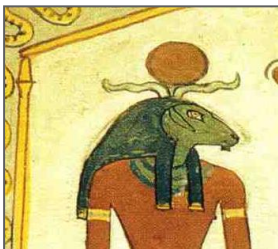
Egyptische goden met kop van een dier

Diernaam alfabetisch

Baviaan	Thot	
Gans	Geb	Amon
Gier	Moet	
Havik	Chons	
Ibis	Thoth	
Jakhals	Anubis	
Kat	Bastet	
Kever	Chepri	
Kikker	Heket	
Koe	Hathor	Noet
Krokodil	Sobek	Chons
Leeuw	Sachmet	
Mytisch dier	Seth	
Ram	Chnoem	Amon
Schorpioen	Selket	
Slang	Atoem	
Stier	Apis	
Valk	Horus	Re (Ra)

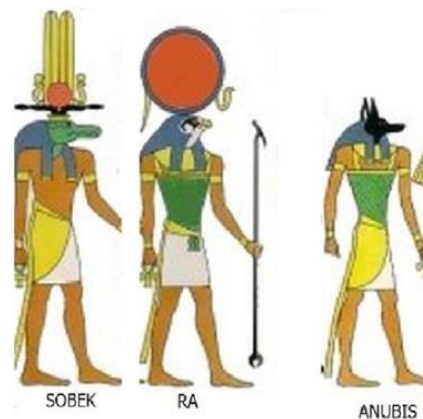
Goden alfabetisch

Amon	Ram	Gans
Anubis	Jakhals	
Apis	Stier	
Atoem	Slang	
Bastet	Kat	
Chepri	Kever	
Chnoem	Ram	
Chons	Havik	Krokodil
Geb	Gans	
Hathor	Koe	
Heket	Kikker	
Horus	Valk	
Moet	Gier	
Noet	Koe	
Re (Ra)	Valk	
Sachmet	Leeuw	
Selket	Schorpioen	
Seth	Mytisch dier	
Sobek	Krokodil	
Thoth	Ibis	Baviaan

Overzicht Egyptische goden met een kop van een dier

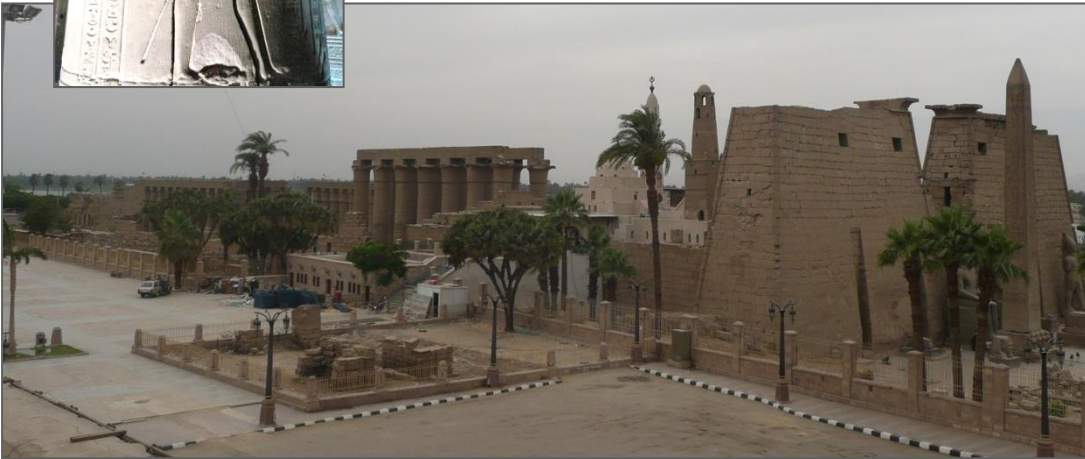
- Linker kolommen de dieren alfabetisch
- Rechter kolommen de goden alfabetisch
- Dubbelingen staan in de derde kolom

De tempels van de Egyptische goden

Het tempelcomplex op het eiland Philae (Isis, Hathor)

De tempel van Luxor (Amon, Moet en Chons)

Einde van deze presentatie